

ПРОГНОЗ СВІТОВОГО БАНКУ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА 2024–2025 РОКИ

I. Ус, центр зовнішньополітичних досліджень НІСД

Напередодні Міжнародного економічного форуму¹, що відбувся в січні 2024 р., Світовий банк оприлюднив звіт «Global Economic Prospects»². В аналітичній записці проаналізовано представлену у звіті інформацію щодо перспектив на найближчі два роки світової економіки, економічного розвитку регіонів і ситуації в Україні та РФ, а також стосовно світових цін на важливі для України товари.

Висновки

1. Відповідно до представленого Світовим банком у січні 2024 р. звіту «Global Economic Prospects» очікується, що глобальне зростання за підсумками 2024 р. складе 2,4 %. Зазначимо, що третій рік поспіль відбуватиметься уповільнення темпів зростання світової економіки. Водночас на 2025 р. прогнозується зростання на рівні 2,7 %.

2. Аналіз прогнозів на 2024 р. та 2025 р. свідчить про менші темпи зростання світової економіки, ніж це було у 2010-их роках, коли середній рівень зростання становив майже 3,2 %.

3. Попри наявність значної невизначеності через війну РФ проти України, прогнозується, що у 2024 р. зростання ВВП України становитиме 3,2 %, а у 2025 р. – 6,5 %. Водночас прогнозується, що зростання ВВП РФ сповільниться до 1,3 % у 2024 р., а в 2025 р. – до 0,9 %.

4. Важливо продовжувати санкційний тиск на російську економіку, який посилюється після внесення змін до законодавства США. Санкції спрямовано проти міжнародних фінансових інституцій, що здійснюватимуть трансакції або надаватимуть послуги, пов'язані з діяльністю у військово-промисловій сфері РФ³.

5. Незважаючи на додаткову нестабільність, спричинену переважно конфліктом на Близькому Сході, і за умови, що бойові дії не посиляться, у 2024 р. прогнозується зниження середніх цін на нафту, оскільки глобальне зростання послабиться, а видобуток нафти збільшиться. Очікується також зниження цін на світових ринках металів і виробів з них та сільськогосподарської продукції.

¹ Міжнародний економічний форум проходив 15–19 січня 2024 р. у м. Давосі, Швейцарія.

² World Bank. 2024. Global Economic Prospects, January 2024. URL:

<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/661f109500bf58fa36a4a46eeace6786-0050012024/original/GEP-Jan-2024.pdf>

³ Guidance for Foreign Financial Institutions on OFAC Sanctions Authorities Targeting Support to Russia's Military-Industrial Base. URL: <https://ofac.treasury.gov/media/932436/download?inline>

Глобальні перспективи

На початку 2023 р. Світовий банк очікував зростання світового ВВП за підсумками 2023 р. на 1,7 %⁴. Однак від січня 2024 р. банк поліпшив свій прогноз до 2,6 %. Щодо перспектив на 2024 р., то очікується, що глобальне зростання сповільниться до 2,4 %. Таким чином, прогноз від червня 2023 р. залишився без змін. Зазначимо, що третій рік поспіль відбуватиметься уповільнення світової економіки (*додаток 1*). Така низхідна динаміка визначатиметься збереженням впливу більш жорсткої монетарної політики, яка спрямована на приборкання найбільшої за останнє десятиліття інфляції, обмежувальними умовами надання кредитів і негативними тенденціями у світовій торгівлі та інвестиціях.

Довідково. Найближчі перспективи відрізняються: сповільнене зростання у великих економіках поряд із поліпшенням умов в економіках, де формується ринок та які розвиваються (ЕФРР) із міцними фундаментальними показниками. Тим часом перспективи для ЕФРР із виявленою вразливістю залишаються нестабільними на тлі великих боргів та витрат на фінансування. Щодо таких країн прогнози переважно погіршуються.

Нещодавній конфлікт на Близькому Сході, який розгорнувся на тлі вторгнення Російської Федерації в Україну, посилив геополітичні ризики. Ескалація конфлікту може призвести до різкого зростання цін на енергоносії, що матиме ширші наслідки для економічної активності та інфляції у світі. Інші ризики пов'язані з фінансовими потрясіннями, з високими реальними процентними ставками, стійкою інфляцією, слабшим, ніж очікувалося, зростанням у Китаї, подальшою фрагментацією торгівлі та виникненням екстремальних погодних явищ внаслідок кліматичних змін.

Що стосується перспектив на 2025 р., то фахівці Світового банку очікують зростання світового ВВП на 2,7 %. Такий прогноз на 0,3 в. п. нижчий порівняно до прогнозу Світового банку від червня 2023 р. Таким чином, прогнозовані рівні зростання на 2024 р. та 2025 р. усе ще набагато нижчі середнього рівня (майже 3,2 %), який спостерігався у 2010-ті роки.

Регіональні перспективи

Прогнозується, що у поточному році економічне зростання загальмується у Європі та Центральній Азії, Східній Азії та Тихоокеанському регіоні – головним чином через уповільнення зростання в Китаї, а також у Південній Азії. У Латинській Америці та Карибському басейні очікується лише незначне поліпшення зростання порівняно зі слабкою базою у 2023 р. Прогнозується більш помітне прискорення зростання на Близькому Сході та у Північній Африці за рахунок збільшення видобутку нафти та в Африці на південь від Сахари, що відтворює відновлення після сповільнення економіки регіону в попередньому році. Передбачається, що у 2025 р. зростання посилиться в більшості регіонів у міру поліпшення діяльності компаній у світі.

⁴ World Bank. 2023. Global Economic Prospects, January 2024. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/254aba87-dfeb-5b5c-b00a-727d04ade275/content>

Зокрема, зростання в **Європі та Центральній Азії (ЄЦА)** сповільниться до 2,4 % у 2024 р., а потім зросте до 2,7 % у 2025 р. Основними чинниками такого зростання є приватне споживання, яке підтримується зниженням інфляційного тиску, і експорт, що стимулюється поступовим відновленням у зоні євро. Однак, невизначеність навколо російського вторгнення в Україну відіграє важливу роль у формуванні перспектив регіону. За винятком цих двох економік, очікується, що зростання в регіоні прискориться до 3,1 % у поточному році та до 3,7 % – у 2025 р.

Варто зазначити, що до ризиків, які можуть негативно вплинути на економіку ЄЦА, експерти Світового банку відносять такі: ескалація конфлікту на Близькому Сході; геополітичні ризики в регіоні, включно з ескалацією вторгнення РФ в Україну; вища, ніж очікувалося, інфляція; слабше, ніж очікувалося, відновлення в євразоні – головному торговому блоці регіону; більш значне уповільнення економіки Китаю; посилення проблем для Центральної Азії та Південного Кавказу через більш різке, ніж передбачалося, скорочення грошових переказів з РФ; затримки у виплаті коштів ЄС країнам Центральної Європи та неспроможність провести нагальні реформи, пов'язані зі вступом до ЄС країн Західних Балкан.

Аналітикам Світового банку складно визначити **перспективи України**. Прогнозується, що у 2024 р. зростання економіки становитиме 3,2 %, а у 2025 р. поліпшиться до 6,5 %. Зазначимо, що в передньому прогнозі від червня 2023 р. Світовий банк не надавав прогнозів на 2024 р. та 2025 р. При цьому в зазначеному прогнозі очікувалося зростання в 2023 р. на рівні 2 %, у той час, як у січні 2024 р. Світовий банк поліпшив свій прогноз щодо України на 2,8 в. п. до 4,8 % (*Національний банк України поліпшив оцінку зростання реального ВВП у 2023 р. до 5,7%*)⁵. Очікується, що активні бойові дії триватимуть протягом 2024 р., що матиме негативний вплив, серед іншого, на врожай і може призвести до втрати певної його частини. Часткове зняття невизначеності у 2025 р. може посприяти відновленню експорту та поступовому збільшенню інвестицій у відбудову України.

Щодо ситуації в РФ, то прогнозується, що зростання сповільниться до 1,3 % у 2024 р., а в 2025 р. – до 0,9 % У порівнянні з прогнозними оцінками Світового банку, наданими в червні 2023 р., обидва ці прогнози поліпшені на 0,1 в. п. Очікується, що посилення монетарної політики послабить внутрішній попит. Збільшиться частка Китаю, Індії та Туреччини як в експорті, так і в імпорті. Однак для товарів, які потрапили під санкції, збільшення імпорту з Китаю компенсує приблизно лише чверть зменшення імпорту з ЄС. Також негативний вплив на динаміку економіки РФ матимуть обмеження можливостей, зокрема складна ситуація на ринку праці, викликана дефіцитом робочої сили.

У звіті також зазначається, що зростання в **Східній Азії та Тихоокеанському регіоні** сповільниться до 4,5 % у 2024 р. та до 4,4 % у 2025 р., переважно через прогноз уповільнення зростання в Китаї. За винятком Китаю, прогнозується посилення зростання в цьому регіоні. І в 2024 р., і в 2025 р. зростання складе 4,7 %.

⁵ Нацбанк покращив оцінку росту ВВП у 2023 році, але погіршив прогноз на наступний рік. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/25/709161/>

Порівняно з попередніми прогнозами очікується, що зростання в Східній Азії та Тихоокеанському регіоні буде на 0,1 в. п. нижчим у 2024 р. і 2025 р. Така динаміка свідчить: виробництво в зазначеному регіоні впаде нижче рівня тенденції, що існувала до початку пандемії у 2020 р.

Довідково. У Китаї економічне зростання сповільниться до 4,5 % у 2024 р. і до 4,3 % – у 2025 р. Передбачається різке зниження споживання через песимістичні настрої споживачів та посилення економічної невизначеності. Очікується, що уповільнюватиметься зростання інвестицій, які підтримуватимуться витратами на інфраструктуру, але стримуватимуться проблемами в секторі нерухомості. Крім того, на економіку Китаю негативно впливатимуть такі чинники, як зростання боргових зобов'язань, старіння та скорочення робочої сили, а також проблеми із забезпеченням підвищення продуктивності праці.

Очікується, що у 2024 р. темпи зростання в **Південній Азії** дещо сповільняться до 5,6 %, а наступного року – зміцняться до 5,9 %. Внутрішній попит, зокрема державне споживання та інвестиції, залишатимуться основними рушійними силами економічного зростання. Очікується, що підвищення зовнішнього попиту, хоча і зоставатиметься все ще слабким, але також сприятиме зростанню.

Довідково. В Індії зростання досягне 6,4 % у 2024/2025 фінансовому році (з квітня 2024 р. по березень 2025 р.). Варто зазначити, що цей показник приблизно відповідає очікуваній динаміці у 2023/2024 фінансовому році (6,3 %) та 2025/2026 фінансовому році (6,5 %). Основою зростання економіки Індії буде надання послуг та значні інвестиції, залучення яких дещо сповільниться, але залишатиметься на стабільному рівні завдяки збільшенню державних інвестицій та поліпшенню корпоративних балансів.

Ескалація конфлікту між Ізраїлем та Сектором Гази посилила невизначеність щодо прогнозів зростання в регіоні **Близькій Схід та Північна Африка**. Якщо припустити, що конфлікт не загостриться, очікується, що зростання в цьому регіоні становитиме близько 3,5 % у 2024 р. і 2025 р. Зазначимо також, прогнози переглянуто в бік підвищення порівняно з прогнозами в червні 2023 р., що відтворює вищі, ніж очікувалося, зростання доходів експортерів нафти, а також збільшення діяльності із видобутку нафти.

Очікується, що зростання в **Субсахарській Африці** прискориться до 3,8 % у 2024 р. та продовжить прискорення до 4,1 % у 2025 р., оскільки інфляційний тиск знизиться, а фінансові умови поліпшаться. Прогнози щодо регіонального зростання у 2024 р. погіршено на 0,1 в. п., тоді як прогноз на 2025 р. поліпшено на 0,1 в. п. порівняно з попереднім прогнозом у червні 2023 р., у зв'язку з тим, що темпи зростання в найбільших економіках Субсахарської Африки відставатимуть від решти країн регіону, а в небагатих на ресурси економіках підтримуватимуться темпи зростання вище середнього по регіону.

Економічні перспективи стосовно регіону **Латинської Америки та Карибського басейну** свідчать про поступове відновлення, при цьому прогнозується зростання до 2,3 % у 2024 р. та 2,5 % – у 2025 р. Хоча тривалі наслідки попереднього обмеження монетарної політики продовжуватимуть впливати на зростання в

найближчій перспективі, очікується, що їхній вплив зменшиться. У міру сповільнення інфляції очікується, що центральні банки знижуватимуть процентні ставки, пом'якшуючи перешкоди для зростання інвестицій.

Світові ціни

Конфлікт на Близькому Сході, який розпочався у жовтні 2023 р., поки що мав лише слабкий вплив на **світові ціни на сировинні товари**. Загалом у 2023 р. ціни на більшість сировинних товарів різною мірою знизилися, однак вони залишаються вищими за допандемійний рівень (*додаток 2*). Попри нестабільність, спричинену переважно конфліктом на Близькому Сході, і за умови, що бойові дії не посиляться, прогнозується, що середні ціни на нафту в 2024 р. знизяться, з огляду на очікуване уповільнення економічного зростання у світі, зокрема в Китаї, та збільшення видобутку нафти (незважаючи на розширення обсягів добровільного скорочення її видобутку на початку поточного року). Очікується, що ціни на метали та вироби з них і далі знижуватимуться, оскільки повільніше зростання в Китаї ще більше стримуватиме попит на них.

Водночас у поточному році ціни на продовольство, на думку експертів Світового банку, дещо зменшаться (на 1 %) на тлі достатньої пропозиції основних сільськогосподарських культур (за винятком рису), але існує ризик їх зростання внаслідок можливого подорожчання енергоресурсів, екстремальних погодних явищ, подальших обмежень експорту та загострення ситуації у Чорноморському регіоні.

Додаток 1

Зміна реального ВВП⁶ порівняно з попереднім роком

Регіони, країни	Динаміка реального ВВП порівняно з попереднім роком, %					Відмінність у прогнозах на червень 2023 р., в.п.		
	2021	2022	2023 ^o	2024 ^п	2025 ^п	2023 ^o	2024 ^п	2025 ^п
Світ	6,2	3,0	2,6	2,4	2,7	0,5	0,0	-0,3
Країни з розвинутою економікою	5,5	2,5	1,5	1,2	1,6	0,8	0,0	-0,6
США	5,8	1,9	2,5	1,6	1,7	1,4	0,8	-0,6
Єврозона	5,9	3,4	0,4	0,7	1,6	0,0	-0,6	-0,7
Японія	2,6	1,0	1,8	0,9	0,8	1,0	0,2	0,2
Економіки, де формується ринок та які розвиваються (ЕФРР)	7,0	3,7	4,0	3,9	4,0	0,0	0,0	0,0
Східна Азія та Тихоокеанський регіон	7,5	3,4	5,1	4,5	4,4	-0,4	-0,1	-0,1
Китай	8,4	3,0	5,2	4,5	4,3	-0,4	-0,1	-0,1
Індонезія	3,7	5,3	5,0	4,9	4,9	0,1	0,0	-0,1
Тайланд	1,5	2,6	2,5	3,2	3,1	-1,4	-0,4	-0,3
Європа та Центральна Азія	7,1	1,2	2,7	2,4	2,7	1,3	-0,3	0,0
Україна	3,4	-29,1	4,8	3,2	6,5	2,8	н.д.	н.д.
РФ	5,6	-2,1	2,6	1,3	0,9	2,8	0,1	0,1
Туреччина	11,4	5,5	4,2	3,1	3,9	1,0	-1,2	-0,2
Польща	6,9	5,1	0,5	2,6	3,4	-0,2	0,0	0,2
Латинська Америка та Карибський басейн	7,2	3,9	2,2	2,3	2,5	0,7	0,3	-0,1
Бразилія	5,0	2,9	3,1	1,5	2,2	1,9	0,1	-0,2
Мексика	5,8	3,9	3,6	2,6	2,1	1,1	0,7	0,1
Аргентина	10,7	5,0	-2,5	2,7	3,2	-0,5	0,4	1,2
Близький Схід та Північна Африка	3,8	5,8	1,9	3,5	3,5	-0,3	0,2	0,5
Саудівська Аравія	3,9	8,7	-0,5	4,1	4,2	-2,7	0,8	1,7
Іран, Ісламська Республіка ⁷	4,7	3,8	4,2	3,7	3,2	2,0	1,7	1,3
Єгипет, Арабська Республіка ⁷	3,3	6,6	3,8	3,5	3,9	-0,2	-0,5	-0,8
Південна Азія	8,3	5,9	5,7	5,6	5,9	-0,2	0,5	-0,5
Індія ⁷	9,1	7,2	6,3	6,4	6,5	0,0	0,0	0,0
Пакистан ⁷	6,9	7,1	6,0	5,6	5,8	0,8	-0,6	-0,6
Бангладеш ⁷	5,8	6,2	-0,2	1,7	2,4	-0,6	-0,3	-0,6
Субсахарська Африка	4,4	3,7	2,9	3,8	4,1	-0,3	-0,1	0,1
Нігерія	3,6	3,3	2,9	3,3	3,7	0,1	0,3	0,6
Південно-Африканська Республіка	4,7	1,9	0,7	1,3	1,5	0,4	-0,2	-0,1
Ангола	1,2	3,0	0,5	2,8	3,1	-2,1	-0,5	0,0

Джерело: Світовий банк.

Примітка: о – оціночні дані; п – прогноз.

⁶ Загальні темпи зростання розраховуються з використанням ваг ВВП за середніми цінами 2010–2019 рр. та ринковими обмінними курсами.

⁷ Темпи зростання ВВП розраховуються з урахуванням фінансового року. Агрегати, що містять ці країни, розраховуються на основі даних, що зібрані за календарний рік. Для Індії та Ісламської Республіки Іран стовпець за 2022 р. відноситься до фінансового року 2022/2023. Для Бангладеш, Арабської Республіки Єгипет і Пакистану стовпець за 2022 р. відноситься до фінансового року 2021/2022. Темпи зростання Пакистану ґрунтуються на ВВП за факторною вартістю.

Додаток 2

Світова торгівля та світові ціни на окремі сировинні товари

Показник	Динаміка показника					Відмінність у прогнозах на червень 2023 р.		
	2021	2022	2023 ^о	2024 ^п	2025 ^п	2023 ^о	2024 ^п	2025 ^п
Роки								
Обсяг світової торгівлі ⁸	11,1	5,6	0,2	2,3	3,1	-1,5	-0,5	0,1
Індекс світових цін на сировинні товари ⁹	100,9	142,5	108,4	104,9	102,2	-1,0	-3,7	-7,6
Індекс світових цін на енергоносії ⁹	95,4	152,6	107,5	103,4	100,0	-1,4	-5,7	-11,0
Світова ціна нафти ¹⁰	70,4	99,8	83,1	81,0	78,0	3,1	-1,0	-6,4
Індекс світових цін на неенергетичні товари ⁹	112,1	122,1	110,2	107,7	106,6	-0,2	0,2	-0,9

Джерело: Світовий банк.

Примітка: о – оціночні дані; п – прогноз.

⁸ Обсяг світової торгівлі товарами та нефакторними послугами. Динаміка надана у порівнянні з попереднім роком у %.

⁹ Індeksi виражені у номінальних доларах США (2010 = 100). Останні три колонки під назвою «Відмінність у прогнозі на червень 2023 року» ґрунтуються на оновленому індексі цін на неенергетичні товари. Цей індекс дещо відрізняється від індексу використаного у червневому випуску 2023 року. Для інформації про ваги та склад індексів див. <https://worldbank.org/commodities>

¹⁰ Ціна нафти марки Brent в дол. США за барель